BİLGİ KUTUSU

Kıyas yapabilmek için şu dört unsurun bulunması gerekir: *Asıl, fer, aslın hükmü ve illet.*

Asıl; hükmü nasla belirlenmiş olan ve kendisine kıyas yapılacak meseledir.

Fer; naslarda hakkında hüküm bulunmayan ve hüküm bulunana kıyas edilecek meseledir.

Aslın hükmü; kaynaklarda yer alan ilk hükmün taşıdığı helallik, haramlık gibi hükümlerdir.

İllet; asıl ile fer arasındaki benzerliği sağlayan ve kıyas yapılmasına imkân veren ortak niteliktir.

4.2.2. Kıyas

Kıyas kelimesi sözlükte; bir şeyi bir başka şeyle ölçmek, takdir etmek ve iki şeyi birbirine eşitlemek gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Kur'an, sünnet veya icmada hükmü bulunmayan meseleye, aralarındaki illet birliği sebebiyle bu kaynaklardan birinde yer alan meselenin hükmünü vermektir.

Örneğin, Kur'an ve hadislerde *şarabın* hükmü belirlendiği hâlde *biranın* hükmü belirlenmemiştir. Yüce Allah şarapla ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

﴿ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ
مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

"Ey iman edenler! İçki (ve benzeri şeyler), kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz."[20]

Müçtehit biranın hükmünü belirleyebilmek için birayı şaraba kıyas etmektedir. Bunun için ortak bir nitelik aramaktadır. İki madde arasında benzerliği sağlayan ve aynı zamanda şarabın haram kılınmasının gerekçesi olan ortak nitelik sarhoş ediciliktir. Burada kıyaslama yapılmış, sarhoş ettiği için şaraba haram hükmü verildiğinden sarhoşluk veren bütün alkollü maddeler ve bira da haram sayılmıştır. Aynı şekilde haram kılınma illetini (ortak özelliğini) barındıran tüm uyuşturucu maddeler de haram kabul edilmiştir.

Başkalarının yanında iki kişinin gizlice konuşması hoş karşılanmamıştır.

Üç kişiden ikisinin fısıldaşarak konuşmasının yasaklanmasına kıyasla, farklı bir dille aralarında konuşmaları da yasaklanmıştır. Peygamberimiz *"Üç kişi olduklarında, ikisi üçüncülerini bırakıp gizlice konuşmasınlar."*[21] buyurmuştur. Hz. Peygamber çiğ soğan, sarmısak kokusuyla başkalarını rahatsız etmesini yasaklamasına; ter, çorap vb. kötü kokuları kıyas edilebilir.

ÖĞRENELİM

Aşağıdaki tabloda kıyasın nasıl yapıldığına dair bir örnek bulunmaktadır:

KONU		İLLET	HÜKÜM	DELİL
Asıl :	şarap	Sarhoş edicilik	Haram	**"Ey iman edenler! (Aklı örten) içki (ve benzeri şeyler), kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz."** (Maide suresi, 90. ayet)
Fer :	bira	Sarhoş edicilik	Haram	Kıyas

20 Mâide suresi, 90.ayet.
21 Buhârî, İsti'zân, 45; Müslim, Selam, 36.